

SADRŽAJ

PREDGOVOR	7
VRŠNJAČKO NASILJE – POJAM I KARAKTERISTIKE	11
Određenje vršnjačkog nasilja	11
Vrste nasilničkog ponašanja	17
Teorijski pristupi proučavanju agresivnosti/nasilja	22
Teorije o biološkim osnovama agresivnosti	22
Frustraciona teorija agresivnosti	22
Teorije agresivnosti kao ishoda socijalnog učenja	24
Teorija obrade socijalnih informacija	25
Teorija „uma”	26
Teorije o nasilju kao grupnom fenomenu	27
Teorija socijalne dominacije	27
Teorija homofilnosti	29
Teorija privlačnosti	30
Ekološki (sistemski) pristup	30
Koncept rizičnih i zaštitnih faktora	33
Rizični faktori za nasilničko ponašanje	34
Rizični faktori individualnog nivoa	36
Rizični faktori vršnjačkog nivoa	41
Rizični faktori porodičnog nivoa	42
Rizični faktori na nivou škole	43
Rizični faktori na nivou zajednice	46
Protektivni faktori	47
Međudejstvo rizičnih i zaštitnih faktora	49
Koncept otpornosti	51
Socijalni kontekst odrastanja i učestalost vršnjačkog nasilja kod nas	54
Posledice vršnjačkog nasilja	58
SOCIJALNI ODNOSI I INDIVIDUALNI RAZVOJ POJEDINCA	65
Individualne karakteristike pojedinca i njegov socijalni razvoj	65
Temperament kao činilac socijalnog razvoja pojedinca	65
Socijalna povučenost i stidljivost i socijalni razvoj	74
Agresivno ponašanje i socijalni razvoj	78
Prosocijalno ponašanje i socijalni razvoj	83
Samopouzdanje kao determinanta socijalnog razvoja pojedinca	89
Emocionalno vaspitanje i povezanost socijalnog i emocionalnog razvoja	92
Roditelji kao činiooci socijalnog razvoja dece	100
Specifičnosti vršnjačke interakcije kod dece	109
Dečija prijateljstva	125
Socijalne kompetencije u dečijim interpersonalnim odnosima	134
Specifičnosti školskog konteksta kao činiooci socijalnog razvoja dece	143

SPECIFIČNOSTI PROUČAVANJA VRŠNJAČKOG NASILJA KAO GRUPNOG FENOMENA	149
Pristup nasilju kao grupnom fenomenu	149
Teorija učesničkih uloga u vršnjačkom nasilju	155
Uloga nasilnika	160
Uloga žrtve i nasilnika/žrtve	164
Uloge posmatrača	167
Metodološki pristupi proučavanju vršnjačkog nasilja	172
ČINIOCI ŠKOLSKOG USPEHA/NEUSPEHA UČENIKA	179
Faktori individualnog nivoa	181
Faktori vršnjačkog nivoa	184
Faktori porodičnog nivoa	190
Faktori na nivou škole	193
Faktori na nivou zajednice	197
PREGLED PRETHODNIH ISTRAŽIVANJA O POVEZANOSTI ULOGA U VRŠNJAČKOM NASILJU I ŠKOLSKOG USPEHA UČENIKA	199
MOGUĆNOSTI PRIMENE SOCIOMETRIJSKIH ISTRAŽIVANJA U PROUČAVANJU VASPITNIH PROBLEMA	207
Teorijsko-metodološke osnove sociometrije	207
Osnovni sociometrijski postupci i metode	215
Osnovne sociometrijske orijentacije	225
Metode prikupljanja sociometrijskih podataka	227
Obrada sociometrijskih podataka	234
Mogućnosti primene sociometrije u proučavanju društvenih grupa	241
Specifičnosti primene sociometrije pri proučavanju vaspitnih fenomena	252
Karakteristike učenika različitog sociometrijskog statusa	261
Pregled empirijskih istraživanja o povezanosti sociometrijskog statusa i drugih značajnih varijabli	268
EMPIRIJSKO PROUČAVANJE POVEZANOSTI ULOGA U VRŠNJAČKOM NASILJU I ŠKOLSKOG USPEHA UČENIKA	273
Metodološki pristup istraživanju	273
Rezultati istraživanja	284
Distribucija uloga u vršnjačkom nasilju	284
Stepen prihvatanja različitih uloga u nasilju	285
Distribucija učesničkih uloga prema dominantnoj ulozi u vršnjačkom nasilju	286
Distribucija uloga unutar kategorije učenika s nekoliko dominantnih uloga u vršnjačkom nasilju	288
Povezanost uloge u vršnjačkom nasilju i sociometrijskog statusa učenika	290
Distribucija kategorija sociometrijskog statusa na celom uzorku i posebno po ispitivanim školama	290
Povezanost stepena prihvatanja određene uloge u vršnjačkom nasilju i kategorije sociometrijskog statusa	292
Povezanost dominantne uloge u vršnjačkom nasilju i kategorije sociometrijskog statusa kojoj učenik pripada	295

Povezanost uloge u vršnjačkom nasilju i školskog uspeha učenika	298
Poređenje školskog uspeha učenika iz različitih škola	298
Korelacije između školskog uspeha učenika i stepena prihvatanja svake od uloga u nasilju	300
Odnos školskog uspeha i dominantne uloge učenika u vršnjačkom nasilju ...	302
Povezanost uloge u vršnjačkom nasilju i pola učenika	306
Povezanost stepena prihvatanja uloga u nasilju i pola učenika	306
Distribucije dominantnih uloga u vršnjačkom nasilju kod ispitanika različitog pola	307
Povezanost uloge u nasilju, pola i školskog uspeha učenika	309
Moderatorski efekat pola na vezu uloga u vršnjačkom nasilju i školskog uspeha	311
Povezanost uloge učenika u vršnjačkom nasilju, sociometrijskog statusa i školskog uspeha učenika	314
Povezanost učestalosti vršnjačkog nasilja na nivou odeljenja i školskog uspeha učenika	318
Korelacije između školskog uspeha i grupa nezavisnih varijabli na nivou pojedinačnih odeljenja	321
Rezultati postupka hijerarhijske regresije za predviđanje opšteg uspeha na osnovu svih grupa nezavisnih varijabli zajedno	322
Broj sociometrijskih izbora koje su učenici navodili	324
Povezanost učestalosti vršnjačkog nasilja na nivou škole i školskog uspeha učenika	326
LITERATURA	329
SUMMARY	367
INDEKS AUTORA	377
INDEKS POJMOVA	385